

کاریکاتوری

(دیمۆ+کراسی) و (مه+لا+کراسی)

ئه نوهری رهشی مهولا- فینلاند

ئاخۆ هونهر.. بۆ ئاسایش و بالابوونی پرسیا ئیستاتیکهکانی خۆی، ده بۆ ئومیدی به پیره وکردن له پرنسیپ و دابونه ریتی هونه رییانهی خۆی هه بیته، یان گوێ له مستی مه رجه لیک بیته که له دهره وهی بونیادی گوفتار و کرداری هونه ریه که یادیه، و پێشمه رجه ئایینی و سیاسیه کان به توپزی فتواکانیان به سه ریدا فه رز ده که ن ؟ ئاخۆ سامان و به های هونه ر، قه در و ماناکانی.. زیاتر له لای ئه هلی جوانی و به تاییه ت هونه رمه ندانه، یان لای گروپیکێ تر که سه ری ئه قه ل و دلی له ئیلاهیاته دا نفوم کردوه ؟

ئاخۆ ئیمانداران و له ناویاندا مه لا به ریزه کان، بۆ نمونه له شه ریه ته دا له راده و ئاستی مه قامه کاندایه ته وه، ئینابه، زوه د، قه ناعه ت، وه رع، سه بر، شوکور، ته وه ککول، ته سلیم، فه نا، به قا، ته وحید، ته جرید، ته فرید، عوبودییه ت.. تاد گرفتیکیان هه بیته هانا بۆ شاعیران ده بن و ده یخه نه به رده م هونه رمه ندان، یاخود راویژ به مه رجه که یان ده که ن؟ ده پێچه وانه که شی هه روایه! ئیدی بۆ ده بیته مه لاکانمان و سیاسه تبازه کانمان هه م پێشداوه ر و هه م ده م له هه موو شتیکه وه بژهن و په روه رده کردنی ئازادانهی هونه رمه ندانیش له ئه ستۆبگرن و پێیانبلین: نه بووه و نابیته فلان ئه کته ر و فیگه ر له م قوئاغه ناسکه دا رۆلی ئاوا بیت !؟ که چی دهره وهی خویان ده بۆ هه ر له دهره وه بن، و بۆیان نه بیت به ل بۆ هیچ شتی که به اون که بۆنی توخن لیها ته نی عه قیده و ئایدۆلۆژییه ته دهر دناکیه کۆمه لایه تییه کانی ئه وانێ لی بیت، ئه مه چ داد په روه ریه که ؟

ده سه لاتیش.. له ساده ترین دهر که وته کانییدا کۆبه ند و کۆده نگێ ئیراده ی گشتی گروپ و به رژه وه ندیه یه جیاوازه کانی کۆمه لگایه، له رووی یاساییه وه ناکرێ و شیاو و گونجاو نیه، دوا راستی و دوا لیکدانه وه و دوا قسه و بریار بداته ده ست گروپیک و بلندی بکاته وه، و ئیگۆی گروپیکێ تریش به یینیته خواره وه و به دهرۆزه که ر و مایه پووچ خۆی ببینیته وه و نابوو تیکاته! ده سه لات ده بۆ له هه ول و کۆششی ئه وه دا بیت و ئه رکیشی هه ر ئه وه یه، که چۆنچۆنی ئه و راو بۆچوونه ته باو.. ناته بایانه ی ناو کۆمه لگا به رپوه ببات. نه ک به به هانه ی دروستنه بوونی سه رنیشه و تاکتیکێ سیاسی، لایه نگری له فتوای دانه یه کیان.. و که نارگیری ده مکوتی ئه ویتریان بکات!

له و سۆنگه یه وه ئه و ده سترژییه نایاساییه ی کرایه سه ر گروپی (ئاریا) ده چیته ئه و میانه وه. (یاساش وه ختی که شه رعیه تی هه یه که ره نگد ره وه و به یانکه ری- ئیراده ی گشتی- یاخود ئیراده ی هاوولاتیان بیت، له پیناو دا بینکردن و پاراستنی به رژه وه ندیه هاویه شه کاندایه- ژان ژاک رۆسو-) هه روه ها ئه م پێشیلکارییه دژ به به نه ما سه ره تا بیه کانی دیمۆکراسیه تیسه، که ده سه لاتێ کوردی - حیزبه کان- فۆرمالیتیانه بانگه شه ی ده که ن. چونکه مافی راده برپین و نمایشکردنیشی به شیوه یه کی مه ده نیانه ده شی بۆ هه موو گروپه کان وه ک یه ک و به هاوبه ش هه موار و فه راهه م بیت و لیبی به هه رمه ند بن. نه ک جووتبون بۆ گروپیک هه لال و بۆ گروپیکێ تر هه رام بیت! ئه م کاره ناکارایه ی ده سه لات، گروپه کان دنه ده دات به گرژیه وه له به رده م یه کتریدا قوتبینه وه و دیواری ئه ستووریان له نیواندا هه لچنی، و شه رعیه تی حوکمرانیه که شی به م نه زانینه ده خاته ژیر برسیار و گومانه وه.

چونکه ده سه لات ده بۆ جوله ی ئاراسته جیاوازه کانی کۆمه ل یه کبخات، بۆ ئه وه ی به ریگایه کدا برۆن که له سه ر هه زامه ندی هه مووان بیت و بۆ به رژه وه ندی هه مووانیش بیت. له هه ر جیگایه ک (یاسا کۆتاییهات و پێشیلکرا و - میزاجی سیاسی- جیبی گرتوه سه تم ده ستپیده کات - لۆک-). سه یر له وه دایه هیشتا دراما که له سه ره تادا بووه سه تمکارانه ده ستیان نایه بینه قاقای. به دهردی ئه و مناله به ده بخته ی به سه ره یێنرا که ئیمانداریکێ توندپه ره له ده ستی باوک و دایکی رفاند و کوشتی، که کابرایان گرت و لییان پرسی ئه و مناله بیگونا هه ت بۆچی کوشت.

کابرای تاوانبار گوتی: دهمزانی ئهگهر گهوره بوايه کافر دهرده چوو! دسه لات ئه و مافه ی به ره سمی ناسی بو مهلاکان، به لام مافی نمایش کردنی له گروپی ئاریا سنده وه که ههر خوئی مۆله تی پیدابوو، پینچ به شیش نمایش کرا. خودایا.. ئه مه چ مهزه له یه که، به ناوی ئازادییه وه دهم داخستنمان دهرخوارد دهرییت؟ به راست ئه و ئه قله پیرانه ی دسه لات که دهم له ئازادییه وه ددهن گالته به ئه قلی ئیمه دهکن یان خویمان هه لده خه له تینن؟ هابه اوس له لیبرالیزمدا ده بیژئ (ئزادی: به دیاریکراوی به مانای پهیره وکردنی شیوازی ئه قلانی، و کرانه وه یه.. له پینا وگه یشتن به ئه قلی و تیپرامان و ههستی کۆمه لایه تی! به بی وه لامدانه وه به م میکانیزمانه هه چ ریگایه ک بو پیشکه وتنی ئارام و دلنیا یی کۆمه لگا بوونی نیه). ئه م دیموکراسیه ته ئاخر زهمانه ی دسه لاته پیربووه کانی له مه ر خویمان، خویمانی پیوه باده دن و فه زل به سه ر دهرودراوسی و ناوچه که شدا دهروشن، ئه و نوکته یه مان بیر ده هیئتیه وه. پیره ژنیکی خوئی ده کات به مالی خزمیکیدا که دهرگای دهره وه یان پیوه نه دراوه، له ژووره وه ده بینئ کیزۆله ی ماله که له شی رووته و هه چی له به ردا نیه.. پیره ژن که ئه م دیمه نه ده بینئ، یه که نده ر و لیی ده پرسئ رۆله ئه وه چیه بو ئاوا رووتی؟ کیزۆله ش ده لییت: دایه گیان رووت نیم ئه وه جلی ئه فسانه ی خو شه ویستیه له به رمدا یه. پیره ژن که هه رگیز میرده که ی به رووتی نه یدیوه، لاسایی کیزۆله که ده کاته وه و له ماله که یدا خوئی رووت و قوتده کاته وه. میرده ده که ی ده گه ریته وه، که ژنه که ی به و جو ره ده بینئ واقی و ده مینئ، بو یه لیی ده پرسئ، ئافره ت ئه وه چیه بو وه ها رووتی..؟ پیره ژنیش له وه لامدا ده لییت: پیاوه که رووت نیم.. ئه وه جلی ئه فسانه ی خو شه ویستیه پۆشیومه. پیاوه ش ده ست ده کات به پیکه نین و ده لییت: ئافره ت ئه و جله ئه فسانه ییه ت گه لیک لی جوانه، به لام نه ده بوو تۆزئ ئووتووی بکه ییت! دسه لاته خله فاو و ئه قلی چرچ بووه کانی ئیمه ش که خویمان به جلی ئه فسانه ی مۆدیرن داپۆشیوه ناکرئ تۆزئ ئه قلیان ئووتوو بکه ن..؟